

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joan. Henrici Meibomii De Cervisiis potibusque &
ebriaminibus extra vinum aliis Commentarijs**

Meibom, Johann Heinrich

Helmeftadii, 1668

Caput Qvartum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10160

vinum inebriare potest. Cuius licet nomen Hebraicum sit, tamen Latinum sonat, pro eo quod ex succo frumenti vel pomorum conficiatur, aut palmularum fructus in liquorem exprimantur; coctisq; frugibus aqua pinguior quasi succus colatur, 22 & ipsa potio Sicera nuncupatur. Sed audiamus & Zonaram ad Canon. Apostol. III. Σικέρα δέ ἐστι πάν τὸ ἀνδρῶν ἐμπόϊον μεθῆν, οἷά εἰσιν αἱ ἐπιθηδὸν ἄσσαν ἄνθρωποι. Sicera est omne id, quod sine vino inebriat, & ab hominibus conficitur. Ad 23 de Hesychium, in Lexico: Σικέρα πᾶν πόμα ἐμποῖον μεθῆν, μὴ ἐξ ἁμπέλων ἢ σικασθῶν, (σωθελόν. Sicera est omnis potus inebrians, non ex vitibus confectus, compositus. Mea 24 minit sicerae etiam Hieronymus in vita S. Machults: Tunc quid ageret ambigens, ad officinam, ubi sicera fiebat, abiit; petens à confectore sibi ignem praeberi. Et Gregorius Turo-nensis lib, v. cap. x. de S. Patroclo: Vinum, siceram, vel omne quod inebriare potest, non bibebat. Item S. Bonifacius in Epist. ad Zachariam Papam, in qua scribit, se in mona-sterio constitutum viros stricta abstinentia, absq; carne & vino, absq; sicera & servis; proprio manuum suarum labore 25 contentos. Ab hac sicera sequior Latinitas siceratores dixit, non sicerae tantum, sed aliorum etiam potuū confectores. Carolus M. Imp. in Capitulari de villis, edito à clarissimo & amicissimo nobis Hermanno Conringio, num. XIV. Siceratores, id est, qui cervisiam vel pomatum, vel piratum, vel aliud quodcunque liquamen ad bibendum aptum, facere sciant.

CAPUT QVARTUM.

SUMMARI A.

1. Aegyptiorum potus, ζῆθος. 2. Theophrasto ζῆθος.
3. Syris zitos. 4. factus praecipue ex hordeo. 5. vinum ex hordeo. 6. ζῆθος. 7. zythus ex tritico. 8. peculiaris Aegypti potus. 9. zythus Pelusiacus. 10. Io. Bapt. Pius notatus.

II. zy

11. zythus Lusitanus in usu. 12. & Gallis. 13. sub quibus com-
prehenduntur Germani. 14. zythus an Gallorum proprius pos-
tus & vox Gallica. 15. Zuchi. 16. Zuthelaers. 17. 10. Isa-
acij opinio refellitur. 18. zythi derivatio à σιτϙ. 19. vel
ζω'. 20. vel à Germanico Sieden. 21. Zythus simplex, dua-
plex. 22. διζυθον. 23. διζυφα. 24. ζιζυφα. 25. διζυθον,
periapti species. 26. ηπιαλϙ, rigor in febris. 27. epialafe-
bris.

Ægyptiis potus extra vinum inebrians, præcipuè fru-
mentaceus, ζύβϙ, ζύθον & ζύθον vocabatur. Theophrasto
lib. vi. de caus. plant. cap. xv. ζιθϙ est; voce,
ut Scaliger pater inquit in Animadvers. lib. vi. cap. xx. mi-
nus usitata. Daniel Heinsius tamen in textum reposuit pro
ζηθϙ, ζύθϙ, & in versione Latina vertit Zythum, qui com-
muniter alias zythus dicitur. Syri Zitum vocant, notante
eodem Scaligero lib. de Subtil. exercit. xc vii. Poloni &
Bohemi etiam hodie antiquum nomen retinent, & zyto
appellant. Parabatur autem præcipue ex hordeo. Diosco-
rides lib. ii. cap. lxxxii. ζύθϙ σκευά(ε) εν κερησ, Zythus
ex hordeo paratur. Unde Hesychio & Suidæ est οινος απο κερη-
θης γινώμενος, vinum ex hordeo confectum. Diminutivum
ejus est ζυθιον, quod ποσιν αλφίτς vocat Hesychius, seu po-
tionem ex farina, nempe hordeacea. Aliquando etiam fie-
bat ex tritico, quod docet nos Posidonius Stoicus, qui apud
Athenæum lib. i. ζύθς πυρις, zythi ex tritico meminit.
Docet idem Theophrastus loco adducto, ubi & zythi no-
men potui isti primo omnium in Ægypto obvenisse testis
est. Verba sunt: οἶνον ποιῶντες, εν των κερηθων, και εν των
πυρων και εν αυτω λεγομενον ζηθος. Vina conficientes
ex hordeo & tritico: & quod zythum in Ægypto appellatur.
Testis item Strabo, de Ægyptiis loquens lib. xvii. τὸ δὲ ζύ-
θος ιδίως τῶν ἑσκευάσεων παρ' ἐκείνοισι. Zythus peculiariter apud
C 2 ipsos

ipsoz conficitur. Et Diodorus lib. i. cap. xxiv. Σκευάζεται
πόμα τοῖς Αἰγυπτίοις ἐκ κριθῆς, ὃ ζύθον καλεῖται. Conficitur po-
tus Aegyptiis ex hordeo, quem Zythum vocant. Item lib. iv.
cap. ii. ait Bacchum Aegyptium εὐρεῖν τὸ ἐκ κριθῆς καὶ σκευό-
μδρον πόμα, τὸ προσαγορευόμενον μὲν ὑπὸ ἐνέων ζύθον, ἰσπερ
nise potum ex hordeo conficiendum, quem Zythum aliqui vo-
cant. Etiam Plinius lib. xxii. cap. xxv. Ex iisdem (frugi-
9 bus) sunt & potus, ut Zythum in Aegypto. Unde & Colu-
mella lib. x. zythum appellat Pelusiacum, à Pelusio, Aegy-
pti urbe, ad primum Nili fl. ostium:

Ut Pelusiaci proritet pocula zythi.

Et Galenus lib. ii. Aphor. comm. xx. zythum ad Alexan-
10 drinorum in Aegypto dictam refert. Ex quibus manife-
stus est error Jo. Bapt. Pii, quem errat in Annot. pōster. syl-
loge iii. cap. clxi ubi τὸ ζythi apud Columellam transmu-
rat in githi: aitquē githum Pelusiacum esse compositionem
factam ex herba gith, quam Plinius lib. xx. cap. xvii. à
Græcis alias μελάθηιον, alias μελάσπερμον dicit appellari. No-
11 bis nigella est, à seminis nigredine. Adr. Junius Animadv.
lib. ii. cap. xii. Pii hoc commentum vocat indoctum, &
quod sine cachinno legere non potuerit. Interim tamen &
Lusitanis in Hispania zythi potum & usum tribuit Strabo
lib. iii. Χρῶσιαι δὲ καὶ ζύθει, οἶνω δὲ σπανίζονται. Zytho etiam u-
12 tuntur, vini vero parum habent. Atque etiam Gallorum,
sive Celtarum quosdam zythi potu usos meminit Posidonis
us loco adducto, ubi ait: τὸ πιόμενον τοῖς ὑποδεστέροις ζύθος πί-
εινον μετὰ μέλιτος ἐσκευάζομενον καὶ ζετὰ τῶν πολλοῖς καθ' αὐτὸ κα-
λεῖται δὲ κόρμα. Inferioris conditionis homines zytho utuntur
ex tritico cum melle preparato; vulgus vero id per se bibit, vo-
satur autem corma. Et Diodorus lib. v. cap. xxvi. Διόπερ
πῶν Γαλατῶν οἱ ἰσίων καρπῶν (οἶνος καὶ ἐλάγυ) πειροκόμενοι, πόμα
καὶ σκευάζουσι ἐκ τῆς κριθῆς, τὸ προσαγορευόμενον ζύθον. Galli
horum

borum fructuum (vini & olei) expertes, ex hordeo sibi potum
conficiunt, qui *Zythus* appellatur. Ubi tamen per Gallos et- 13
iam Germanos Diodorus intelligit. Nam cap. præcedenti
dixerat per Gallorum regiones fluere Rhenum & Danubi-
um. Cæterum ex Diodori hoc loco Jo. Isaacius Pontanus 14
in Glossar. Prisco-Gall. in voce *Zythus*, evincere conatur
zythum proprium esse Gallorum potum, non Ægyptiorum,
ut putarit Plinius, vocemque ipsam non Ægyptiam esse,
sed Gallicæ originis. Ei sententiæ firmandæ in omittis ad
Glossar. addit, in Evangeliorum Otrfridi libro, veteri lingua
Germanica conscripto, ante annos 1000, superesse rei ve- 15
stigium, & extare vocem *Zuthi*, non quidem pro solo po-
tu sumptam, sed pro quavis alimonia: & *panem quotidianum*
(quem ita in Oratione Dominica appellant Latini in-
terpretes) ibi vocari Germanice *dagalichun Zuthi*. Nec 16
dubitat eandem vocem etiam hodie superesse in Belgarum
illo *Zuthelaers*; quo illud genus hominum indigitant, qui
castris commeatum, ac cibum potumque subvehere con- 17
sueverunt. Et originationo quidem illa ingeniosa est, nec in-
concinna. In eo tamen frustra est Isaacius, quod Diodo-
rum hoc vult dixisse: Gallos, quod vinum non haberent,
coactos fuisse ex hordeo potum sibi parare, quem zythum
appellaverint. Diodorus enim hoc tantum dicit: Gallos
potum sibi parasse, qui zythus fuerit appellatus: non quem
Galli ita primum vocaverint. Similiter vero & Strabo, &
Posidonius, quos nos de Gallis adduximus, nihil aliud di-
xere, quam quod usi fuerint zytho triticeo; non quod ipsi
eum ita appellaverint. Immo Posidonius addit, Gallos zy-
thos, qui vocetur *corna*: qua de voce suo loco pluri-
bus dicturi sumus. Ægyptios interim suo potius *zythi* no-
men indidisse, satis superque ex Theophrasto, Strabone,
Plinio & Diodoro ipso jam patuit. Unde quum in Ægypto

constet ortum zythum, zythique vocem, supervacaneum fuerit, originem ejus cum Iſaacio ex prisco Gallorum idiomate, aut cum aliis ex Græca & hodierna Germaniæ inferioris lingua deducere conari. Nam *ἄπὸ τῆς αἰνῆς*, quod *frumentum* est, zythum derivari posse, non obscure innuit
 18
 19 Philippus Cluverius German. antiqu. lib. 1. cap. xvii. At Matth. Martinus Lexico Philolog. & Abrahamus VVer- nerus Orat. de Cervis. mavult deduci à Græcorum ζέω, quod est *ebullio*, quia sit ζέμα quoddam, sive *decoctum*:
 20 vel etiam à Germanico Sieden / quod est, *coquere*. Sed mittimus ista. Quemadmodum vero hodie pluribus apud nos locis cervisiæ, sive potionis ex frumento unius ejusdem- que, geminum habemus genus, alterum *simplex*, alterum
 21 *duplex* appellatum, sola minoris aut majoris efficaciam ratione ab invicem distinctum: ita veteres etiam δίζυθον, sive
 22 *Zythum duplicem*, à simplici distinctum habuisse, ex Palladæ quodam epigrammate sunt qui nobis persuadere velint, Epigramma ita habet Anthol. lib. 1. tit. *εις ιατρῆς*.

Οὐκ ἀλόγως, ἐν δίζυθοῖς δύο μὲν πνα θεῖαν,
 εἶναι ἔφην. χθῆς γὰρ δίζυθον ἐν χρονίῳ
 Ἡπιάλω καὶ μνοντι πιτραϊῶν περὶ φασ,
 Καὶ γέγονεν ταχέως, οἷα κρότων, ὑγιῆς.

Et potus quidem frumentacei duo olim apud quosdam fuisse genera, ex Simeone Sethi etiam patet, qui lib. de aliment. facult. *phucam* suum alium *simplicem* facit, alium
 23 *duplicem & compositum*, ut suo loco dicemus. Quid vero δίζυθα, aut δίζυθον hoc in loco sit apud Palladam, viri docti fatentur se ignorare, mendumque in textu subesse arbitrantur. Itaque Jo. Bapt. Pius Annot. poster. cap. xxxvi Stephanus Niger in Collectan. ex Athenæo, & Jo. Bodæus Comm. in Theophr. Hist. plant. lib. iv. cap. iv. legunt, ἐν
 24 *ζιζύθοις*, & ζιζύθα interpretantur fructum illum hodie in vulgus

vulgus notum, quo in decoctionibus pectori dicatis, frequenter utimur. Erasmus in Adagiis, in proverbio, Crotone salubrior, habet ἐν δίζυφοῖς, sive hæc in codice ejus fuerit lectio, sive ipse eam ita interpolavit. Vult autem δίζυφον duplicem illum esse ζυθον, de quo jam dixi. Andr. 25 Alciatus Parerg. lib. x. cap. xv. rem in medio relinquit. Mihi non minus aqua hic hæret. Zythum tamen duplicem hic non intelligi, aut zizypha, fructum pectori amicum, satis evincit vox περιήφα. Neque enim Palladas ait, se ζιζυφθα febricitanti exhibuisse, aut duplicem ζυθον bibendum dedisse; (neque etiam alterutro febrem, de cujus antidoto agit, abigere potuisset) sed δίζυφον (quicquid etiam per hoc intelligat, aut quid monstri hæc vox alat) febricitanti circumligasse, tanquam περιάμμα aut περιπιδόν aliquod febrifugum. Atque eam sententiam etiam placuisse Demetrio Chalcondyli, notat Alciatus dicto loco. Sed addo versionem epigrammatis Latio à nobis donatam.

Non ratione caret, dizyphis ego quod medicam vim

Dixi esse, unde & heri dizypha in hepialo

Quartana dudum oppresso circum ipse ligavi,

Et subito sanus, ut Croto, convaluit.

Ἐν ἠπιάλω autem in his versibus, est, in primo insultu paroxyismi febrilis, sive in rigore. Docet enim Hesychius, ἠπιάλον esse rigorem qui febrem præcedat. Verba sunt. ἠπιάλος, ῥίγος ἐπὶ πυρέσσι. ἠπιάλων, ῥίγων ἰὸ γὰρ ἐπὶ ἰσ πυρετῶ ῥίγος ἠπιάλος φασίν. Alia est epiala, ex pituitosarum genere febris: de qua medicorum libri consulendi. Nos pergitur.

CAPVT QVINTVM.

SUMMARIA.

1. Aristotelis liber ἐπὶ μέθης. 2. Athenæus laudatus.
3. πῖνον, potus ex hordeo. 4. ἀπὸ ἰσ πίνων dictus. 5. vel ἀπὸ τῶν